

Do Gruzie!

INFORMACE

ZKUŠENOSTI

TIPY

TREKY

IVANA BURSÍKOVÁ

nastole

Do Gruzie!

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
knhynastole.cz
www.albatrosmedia.cz

Ivana Bursíková

Do Gruzie! – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

© Ivana Bursíková, 2025

Foto © Ivana Bursíková, Tomáš Kopal, 2025

Foto © Shutterstock, 2025: Niklas0043, Mazur Travel, magr80, Le one, Brum, Nina Firsova, Phil West, PorcupenWorks, MehmetO

ISBN tištěné verze 978-80-7448-346-2

ISBN e-knihy 978-80-7448-349-3 (1. zveřejnění, 2025) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-7448-350-9 (1. zveřejnění, 2025) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-7448-347-9 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

IVANA BURSÍKOVÁ

Do Gruzie!

Obsah

Úvod	6
Před cestou	10
Doprava	19
Gruzini, gruzínština, tradice a zvyky	25
Gastronomie, obchody a služby	39
Sport v Gruzii	49
Tbilisi	59
Jednodenní výlety z Tbilisi	69
Vicedenní výlety z Tbilisi	96
Kutaisi	109
Jednodenní výlety z Kutaisi	113
Vicedenní výlety z Kutaisi	125
Batumi	140
Zajímavosti mimo hlavní cesty	144

Hlavní horské oblasti na Velkém Kavkaze	146
Nejkrásnější turistické treky	161
Návrhy cest po Gruzii – itinerář	165
Gruzie z koňského sedla	175
Základní informace o Gruzii	183
Významné osobnosti Gruzie	196
Poděkování	208
Rejstřík	209

ÚVOD

Milí čtenáři, děkuji, že jste si koupili mého průvodce. Ráda bych vás hned zpočátku upozornila, že je možná trochu jiný, než na co jste asi zvyklí.

Pracuji v Gruzii na různých projektech od války v r. 2008, strávila jsem tu plné čtyři roky jako ředitelka Českého centra Tbilisi, které jsem nově zakládala. Za všechny ty roky jsem projela Gruzii skrz naskrz, spoustu toho prožila, poznala a pochopila, s mnoha lidmi se spřátelila, několikrát se i stala součástí jejich rodiny. Samozřejmě ovšem platí, že čím déle tu jsem, tím více si uvědomuji, kolik toho nevím a neznám.

To, čím se můj průvodce odlišuje od jiných, je můj subjektivní pohled na zemi a na její obyvatele. Budu ráda, když vás nepohorší. Občas přeháním, tak s tím, prosím, počítejte. Pokud vás moje subjektivní názory budou rozčilovat, klidně je přeskočte, neurazím se. Ale myslím, že vlastně každý, kdo žije

v cizině, se musí nějak vyrovnat s tím, že „cizí“ společnost se chová jinak, než na co jsme zvyklí, že lidé jsou jiní než u nás doma. Něco tu funguje lépe, něco až nedostižně lépe – a spousta toho funguje o dost hůř.

Navíc já se v Gruzii dlouho zabývám transformační a rozvojovou pomocí, snažím se pomáhat, měnit věci k lepšímu a ono se to ne vždy daří. To mě vede k hledání příčin, k hlubším úvahám o povaze Gruzínů. Já bych strašně ráda, aby tato země vzkvétala, aby byla krásná a aby se jí dobře dařilo. Ale jde to hrozně pomalu. A často úplně zbytečně pomalu.

Lidé se mě občas ptají, jak jsem se ke Gruzii vlastně dostala. Jako vždy, vše je dílem náhody, které ale člověk občas musí trochu pomoci. Po válce v Osetii zaplnily zemi tisíce zoufalých uprchlíků, kteří v Ruskem obsazeném území museli nechat veškerý majetek. Těmto lidem jsme se s pomocí malých projektů našeho ministerstva zahraničních věcí snažili pomoci začlenit se do komunity, najít nový smysl života.

Začalo to nevinně, v prosinci 2008 jsem přiletěla do Gruzie, kde jsem byla naposledy na VŠ před dvaceti lety. Tbilisi zrovna tu noc pokrýl poprášek sněhu, takže město vypadalo krásně čisté. Bylo ale temné, skoro žádné obchody, jeden malý hotel na Starém Městě. Žádné suvenýry, ani pohlednici nebylo možné koupit. Proč také, země po válce. Občas netekla voda, občas nešla elektřina. Vydala jsem se na procházku Starým Městem, fascinována jeho spletitými uličkami. Stoupala jsem k pevnosti Narikala v pohorkách, klouzalo to. Mnohé domy vypadaly jako těsně před zřícením (a mnohé se skutečně tu zimu zřítily, jak jsem zjara zjistila). Najednou se otevřely dveře jedné takové ruiny a vyšla z nich žena. Byla zahalena v plášti a vlněné šále, měla vysoké podpatky a kráčela po té šíleně prudké zledovatělé a zasněžené cestě směrem ke mně dolů. Byla nádherná. I kdybych na sobě deset let pracovala, nikdy bych jí krásou a vznešeností nesahala ani po kotníky.

A tehdy jsem pochopila, co jsou Gruzíni za neuvěřitelný a nezničitelný národ. Národ, který přežil stovky vpádů Turků, Peršanů, Mongolů, vyvražďování a odvlékání do ciziny, ale i strašná zemětřesení či živelní pohromy. Národ, který mluví ničemu nepodobným jazykem, obklopen muslimy věří v křesťanského boha a miluje svobodu a svou zemi nade vše.

Tehdy začala moje láska ke Gruzii, která mě nepustila dodnes a obávám se, že už asi nepustí.

Místy si ze všech těch gruzínských specifík dělám legraci, občas mě štvou, ale ze svého srdce už Gruzii a její lid nikdy nedostanu, jsou tam pevně zarostlé. A tak se pokusím vám také trochu zprostředkovat pohled na Gruzíny a na Gruzii.

V Čechách je možné koupit několik průvodců, z nichž si dovolím vyzdvihnout asi nejlepšího průvodce po Gruzii od Tima Burforda, ale najdou se i další. Netroufám si se s nimi srovnávat ani soupeřit.

Můj průvodce nepůjde do hloubky v popisech historických památek. Nebudu se věnovat ani historii Gruzie, to jsou věci, které si každý může přečíst v odbornějších knihách. Chci spíše nabídnout praktické rady pro cesty a také reagovat na nejčastější otázky, které mi cestovatelé posílají či které píšou na různých diskuzních fórech, třeba na skvělém facebooku Jiřího Koudelky – Češi a Slováci v Gruzii.

V průvodci najdete popis hlavních zajímavostí Gruzie a hlavních památek, ale také poměrně užitečné informace typu: Přijedu do Tbilisi, mám 3 dny, co tam nebo v blízkém okolí mám vidět? Totéž pro Kutaisi, kam létají přímé spoje.

Samozřejmě, každý průvodce stárne. A pro průvodce po tak rychle se rozvíjející zemi, jakou je Gruzie, to platí dvojnásob, tak si, prosím, zásadní informace před cestou ještě ověřte.

Často se mě lidé ptají: Chci jet do Gruzie, co tam mám vidět? Mě to vždycky trošku otráví, protože si myslím, že člověk si má nejdřív nastudovat průvodce, pak o té zemi začít přemýšlet a pak si dělat nějaký plán. Ale pokusím se odpovědět i na tuto velmi širokou otázku s vědomím, že každý z nás chce něco jiného – někdo se chce zničit ve vysokých horách a absolvovat nejtěžší přechody. Někdo si chce projít všechny památky a někdo se chce týden považovat u moře. Odpovím tedy také široce.

Co říci závěrem? Kouzlo Gruzie spočívá ve zvláštní, neodolatelné směsi chudoby a vznešenosti, přátelství a otevřenosti, prostého způsobu života lidí, fantastické přírody i krásné architektury na jedné straně, ale i nezládnuté recyklace, hroutících se slumů a smeček toulavých psů na straně druhé atd., atd., pokračovat lze donekonečna.

Doufám, že vám moje knížka pomůže ukázat Gruzii, jaká opravdu je. Takovou, jak jsem ji za ty roky poznala a jakou miluji. Doufám, že vám pomůže Gruzii porozumět a třeba si ji také zamilovat.

Ivana Bursíková

PŘED CESTOU

Svansko, jezera Koruldi

Při plánování cesty do Gruzie je důležité vzít v úvahu několik důležitých faktorů, které vám pomohou cestovat bezpečně a pohodlně. Zde jsou některé obecné informace a tipy, které vám mohou usnadnit vaše putování. Začnu hned mou oblíbenou otázkou:

CO VIDĚT V GRUZII

Především je potřeba vybrat, v kterém ročním období sem přijedete. Letní měsíce jsou ideální v horách, v nížinách je pro nás až nesnesitelné vedro a třeba v oblastech typu Akhalcikhe, Vardzia nebo Vashlovani je pobyt náročný až vyloučený (např. ve Vashlovani je v létě až 60 °C).

Na lyže je asi nejlepší jezdit v únoru až březnu, ale i leden či duben ještě bývají dobré.

Dále je třeba uvažovat o tom, co chci vidět – města, vinné sklepy s ochutnávkami, památky, hory? Na horách chci hvězdicové výlety se spaním v guest housu (místní penziony), nebo delší a náročnější přechody, třeba i se stanem?

Rozhodně nelze vidět vše, takže plán typu „přiletím do Tbilisi, pojedu do Svanska, Tušska a k moři, to vše za 10 dní“ je úplný nesmysl. Destinace jsou od sebe sice vzdáleny třeba jen 360 kilometrů (Tbilisi–Batumi), ale cesta v podstatě jakýmkoli prostředkem (krom letadla) trvá 8 hodin, ačkoli mapa ukazuje optimisticky mnohem kratší čas.

Při plánování, co vidět, samozřejmě záleží na tom, kolik dní jste si vyhradili. Z mého pohledu ale také na tom, na které letiště přiletíte. Pokud letíte do Kutaisi a máte třeba 10 dní, tak je v tom případě nejlepší jet do vysokohorského Svanska. Je tam jeden ze dvou nejkrásnějších treků na Kavkaze, Mestia–Ushguli, a dají se k tomu buďto připojit nějaké památky okolo Kutaisi (viz kapitolu Co vidět okolo Kutaisi), nebo lze cestu zakončit u moře, které odsud není daleko.

Černé moře je krásné. Pláže jsou většinou oblázkové, čili voda je čirá, nejsou tu žádné vlny, protože moře je to uzavřené, malé, ideální pro děti. Nicméně do Gruzie asi Češi kvůli moři nepojedou. Je to spíš zakončení cesty, relax po nějakém těžkém přechodu apod.

Pokud poletíte do Tbilisi, tak je možné navštívit nejbližší hory – monumentální, ale více turistický Kazbeg nebo hodně opuštěné a divoké Chevsursko (ang. Khevsureti). Tušsko (Tusheti) už chce aspoň týden, cesta tam je náročná a zabere skoro celý den. Lze projet Kachetií a vidět různé památky, zjara je nádherný Národní park Vashlovani.

V závěru popisují několikadenní výlety po Gruzii, tak třeba si vyberete.

Angličtinářům mohu vřele doporučit mistrovsky zpracované stránky Australanky Emily Lush: <https://wander-lush.org/georgia-travel-guide/>.

GEOGRAFICKÉ PODMÍNKY A ČASOVÉ PLÁNOVÁNÍ

Při plánování vaší cesty je důležité mít na paměti geografické podmínky Gruzie, zejména při cestování do hor. Stále se kupříkladu opakují nářky turistů, kteří si našli cestu z Akhaltsikhe QW do Batumi přes sedlo Gombori. Ano, je to 200 kilometrů, ale jede se to 8 hodin, v lepším případě.

Trasy mohou trvat déle, než byste očekávali, zejména v horských oblastech, kde se můžete setkat s nepevnými cestami a obtížnými terény, kde je maximální možná rychlost třeba 20 kilometrů v hodině.

Na některé cesty je dobré se buďto zeptat, nebo si konkrétní stav najít na stránkách, kde to různí cestovatelé popisují. Dlužno říci, že v Gruzii se hodně staví, takže cesty se mění obecně k lepšímu. Ale je zde velmi dynamický terén, takže sesuvy či závaly jsou velmi časté, většinou následují po každém vydatnějším dešti. Velmi často třeba cestovatelé popisují aktuální stav cest z Ushguli do Lentekhi na již zmíněném facebookovém profilu Češi a Slováci v Gruzii (mimochem cestu je ve výstavbě, patrně bude záhy hotova).

Vždy je ale nutné počítat i s tím, že bude potřeba pružně změnit trasu, případně prostě změnit plány, protože člověk někdy zkrátka neprojede, na nepevné cestě dojedete do míst, kde narazí na pár bagrů a zátaras a dál se nedostane... s mapami se tu prostě nedá pracovat tak, jako by člověk byl ve Švýcarsku.

Organizace OunTravela vydala skvělou knihu s názvem Explore Georgia, kterou jsem nedávno objevila. Tato kniha obsahuje průvodce pro offroadové cesty, které vedou po Gruzii. Její detailní popisy a navigace jsou velmi užitečné. Pokud plánujete prozkoumávat Gruzii po delší dobu nebo jezdit offroadem, tato kniha je zatím tou nejlepší publikací, se kterou jsem se setkala.

Závěrem: Zjistěte si aktuální stav, použijte vhodné vozidlo nebo si prostě vyhraďte delší dobu na cestu.

DOPRAVA

Tomuto zásadnímu tématu se věnuje celá kapitola, takže zde se omezím jen na krátké konstatování – dopravovat po Gruzii se lze autem s najatým řidičem, který slouží zároveň jako částečný průvodce. Máte-li odvahu, můžete si auto půjčit, ale počítejte s určitými gruzínskými specifiky při řízení. Lze se také spolehnout na místní dopravu – maršrutky, autobusy či vlaky. Jsou ideální, pokud máte rádi úzký kontakt s ostatními cestujícími, máte hodně času a nevadí vám, že spoj přijede jindy a jinam. Prostě když toužíte po dobrodružství. Z hlediska cestovatele, který do Gruzie jede na deset dní, je to ztráta času. Pokud jedete na delší dobu nebo chcete poznat kolorit, proč ne. Jen je třeba vědět, odkud to jede, kde to staví, kdy to jede, domluvit se, kde vám to zastaví. Více v kapitole o dopravě.

POČASÍ

Počasí v Gruzii je vážně krásné, protože tady strašně moc svítí sluníčko. Skoro tu neexistují naše únorové šedivé dny bez slunce, případně s inverzí. V létě to ale slunce umí strašně rozpálit, v Tbilisi bývá až 45stupňové vedro.

Gruzínci jsou v takovém horku samozřejmě všichni zalezlí doma, protože kupodivu snášejí horké počasí stejně špatně jako my. Klimatizace v obchodech, když je venku pětáctýřicet, jsou běžně nastaveny na 18 stupňů. Připravte se tedy na určité teplotní šoky. Chladné počasí ovšem snášejí také špatně: jakmile teploty začnou klesat pod 15 stupňů, nasadí péřové bundy.

Na jaře je v Gruzii asi nejkrásnější. Příroda, dlouho vysušená a ještě promrzlá, se do toho pustí s vervou. Všechno je zelené, všechno kvete. Kavkazské rozkvetlé louky jsou něco, co jsem nikdy neviděla ani v Alpách. Úplně úžasné.

Začátek léta bývá v horách deštivý, voda a následné sesuvy často zásadně mění cesty a tím pádem i naše plány. Říká se, že červenec bývá teplejší než srpen, ale dnes, s globálním oteplováním, už se na dlouhodobé předpovědi nedá příliš spoléhat.

Od jednadvacátého srpna, což je svátek zvaný periscvaleba neboli změna barev, začne skutečně podzim. V horách pestrý, barevný, krásný. Všechny barvy přírody se mění a všechno začne jít k podzimu. Je to takové uklidnění, ale i vysušení, zhnědnutí či zezlátnutí kopců. Září bývá velmi suché a od té doby už všechno jen vysychá.

Zima je na horách nádherná, ale v Tbilisi dost otravná. Několikrát za rok tu napadne sníh, někdy i docela dost, ale většinou hned roztaje. Když napadne, je to klasická národní katastrofa, všichni jsou zaskočení.

Na horách je sníh krásný a patří tam, ale na druhou stranu horalé, kteří jsou sněhem často odříznuti od světa, se zase tolik neradují. Nejsmutnější je podle mě předjaří, když sleze sníh. Bývá strašně dlouhé, klidně může trvat v nížinách celý únor, březen a kus dubna, kdy je všechno hnědožluté. Říkám tomu spálená země. Hnědožlutá tráva odkrývá všechny odpadky, které kdo kde vyhodil. Nepořádek je vidět, dokud ho milosrdná vegetace nepřikryje. Ještě se dobře pamatuji, že to u nás bývalo velmi podobné.

Doporučuji tedy návštěvu hor v létě nebo na podzim. Červen ještě nemusí být jistota, že se vám podaří přejít třeba průsmyk Atsunta, zatímco léto a podzim jsou ideální. Je ovšem nutné počítat s tím, že od 2 000 m n. m. může být na horách i v létě pěkně chladno. Sníh v září není výjimkou. Pokud chcete navštívit města, rozhodně doporučuji jaro, klidně duben nebo květen. V červnu už může být docela teplo.

Jestliže máte zájem o vinařské oblasti, klidně je navštivte i v říjnu nebo listopadu. V zimě pak doporučuji Gudauri a Bakuriani.

Předpovědi – zde riskuji, že moje informace budou záhy zastaralé, takže jen orientačně: gruzínské amindi.ge funguje slušně, klasicky využitelný je yr.no nebo AccuWeather, Meteoblue, ale v horách je to vždy hádání z čajové sedliny.

UBYTOVÁNÍ

Ubytování v Gruzii nabízí širokou škálu možností. Můžete se ubytovat v nejdražších hotelech, kde budete mít dokonalý servis, ve střední kategorii, kde

bude servis slabý a prostředí sterilní, ale nejkrásnější zážitek nesporně poskytnou guest housy u místních obyvatel. Mohou mít měkké drátěnky, proležené matrace a krátká prostěradla, vypínač budete hledat čtvrt hodiny, okna nebudou doléhat, sprcha poteče všude, jen ne na vás, ale ta radost hostitelů z hostů a snaha pohostit vás vším, co se doma najde, jejich láska a zájem o vás všechny neduhy vyváží. Plus samozřejmě vždy skvělá gruzínská kuchyně.

Většinu ubytování lze najít na booking.com, v horách ale spíše na Google Maps nebo na facebooku. E-maily se zde používají málo, nejlepší je telefon. Rezervace pro větší skupiny je velmi doporučena, protože hostitelé zejména v horách nemají velké zásoby a na ty lukulské hody, které vám připraví, se musejí přichystat. Co se placení týče, v horách je v naprosté většině případů požadováno v hotovosti.

FAQ

Očkování: Žádné očkování není povinné. V Gruzii se nevyskytuje břišní tyfus ani jiné podobné choroby, ale očkování proti žloutence či vzteklině určitě není k zahoeení, zejména pokud jedete do hor či na kolo.

Elektrické zásuvky a bezpečnost: Stejně jako u nás jsou i v Gruzii běžně používané typy elektrických zásuvek. Nicméně je důležité dát si pozor na stav elektrických instalací, zejména ve starších budovách, kde může být použití nesprávné zásuvky nebezpečné. Doporučuje se vyhýbat použití zásuvek, které vypadají podezřele nebo nejsou v dobrém stavu, abyste minimalizovali riziko poškození elektronických zařízení. A prosím, nedotýkejte se drátů, ani na zem spadlých. Standardy elektroinstalací jsou v Gruzii jiné, dráty jsou velmi často živé.

Kvalita vody: Ve většině oblastí Gruzie je kvalitní pitná voda z vodovodních sítí, pouze ve venkovských lokalitách, zejména na jihu a v pouštních či polopouštních oblastech, může být kvalita vody špatná. Tam je vhodné kupovat balenou vodu nebo používat vhodné filtrační metody. V horách je třeba pít jen z pramenů, kterých je spousta a jsou jasně označené, nikoli z potoků, u kterých se zdržují zvířata.

Jazyková komunikace: Většina starších obyvatel Gruzie hovoří rusky, mladší generace obvykle mluví plynně anglicky. V některých oblastech, zejména v horách, ale může být znalost obou jazyků minimální. Upozorňuji, že Google Translator si s gruzínštinou moc neporadí. Lepších výsledků dosahuje při překladu z angličtiny do gruzínštiny, případně z ruštiny do gruzínštiny.

Výměna peněz: Platidlem v Gruzii jsou lari, mezinárodní zkratka je GEL (Georgian Lari). Dělí se na 100 tetri. Asi nejjednodušší je vzít si do Gruzie eura nebo dolary a vyměnit je ve směnárnách, které se na rozdíl od nás neobohacují různými triky a podvody typu skrytých poplatků apod. Dobré kurzy, které se dynamicky mění skoro každý den, jsou často už na letišti. Kdo neplatí poplatky, může si vybrat z ATM, ale ten většinou nedá najednou víc než 400 lari. Výběr je ovšem možné opakovat donekonečna. Ale pozor – s bankovkou 100 lari vás vyženou skoro z každého menšího obchodu, na trzích je zcela nepoužitelná. Často bývá problém i 20 lari, ideální je mít zásobu bankovek v hodnotě 5 lari. Ve městech lze platit na velmi mnoha místech kartou, v horách prakticky nikde. Ubytovatelé mimo Tbilisi většinou chtějí zaplatit v hotovosti. V horách vždy.

Telefonování: Čeští operátoři mají v Gruzii velmi vysoké ceny, takže je nejlepší si ihned po příjezdu pořídit gruzínskou SIM kartu. Je možné si také ještě před příjezdem stáhnout elektronickou SIM kartu. Největší pokrytí na horách má operátor Magti, ale i Geocell se snaží. SIM karty prodávají operátoři již na letišti, případně se dají koupit v jejich centrálách (Magti je třeba v centru Tbilisi na ulici Rustaveli). Nabízejí se nej-různější tarify, vybere si podle mě každý.

Většina veřejných prostor (restaurace, kavárny, hotely) je vybavena wifi. Najdete ji i na horách a v horských samotách. Pro místní lidi je to často na dlouhé měsíce jediné spojení se světem.

Gruzíni telefonují stále a za všech okolností. Utužují se tak rodinné či přátelské vazby. Vyřídít něco po telefonu rychle je téměř nemožné. Nejprve je bezpodmínečně nutné vyměnit si základní společenské fráze typu: „Jak se máš?“, „Já se mám dobře, a jak ty?“, ... Bezva, máme to za sebou a můžeme k věci. Tedy to si myslí Čech, zatímco Gruzín je zaskočen – teď si přece teprve budeme povídat!

Čili gruzínský hovor je dlouhý, s četnými odmlkami, detailní, vyžaduje vcítění a rozhodně žádný spěch. Probírá se život, události, hovor nahrazuje setkání a posezení u kávy či vína. Zároveň hovor jakoby nekončí. Nezazní naše na shledanou, ahoj, pa. Opakovaně jsem se vylekala, když můj protějšek prostě telefon zavěsil a bylo. Okamžik konce hovoru je třeba tak nějak vycítit.

Telefonicky se také vyřizuje většina pracovních záležitostí. Nepočítejte příliš s tím, že dostanete odpověď na mail – nejlepší je prostě zavolat.

Hygiena potravin: S hygienou je to v Gruzii trochu složitější. Velké supermarkety a dražší restaurace dodržují klasické hygienické normy, ale

v menších obchodech je to problematictější – často třeba nejsou odděleny sýry od masa či drůbeže. Poměrně strašné je to hlavně na trzích. Prodej ryb ve mně vzbuzuje čirou hrůzu, a to ať na trhu, nebo z prutu u silnice. Slabší standard mohou mít také různé stánky, nicméně větší na pokrmů v rychlém občerstvení je smažená či pečená, takže v zásadě bezpečná.

V horkém létě je samozřejmě třeba dát si pozor na saláty s majonézou a podobné pasti. Gruzie bohužel nemá stejné kontroly nezávadnosti potravin jako my, takže tu sice jí potraviny v bio kvalitě, ale někdy od krav, které mají u nás dávno vymýcené choroby. Je to hlavní důvod, proč Gruzie nemůže exportovat potraviny do EU. Cestovatelé si musí dávat pozor – nelze převážet sýry ani maso! S kvalitou potravin se snaží pomáhat např. nyní běžící velký program Food Safety hrazený EU a kofinancovaný ČR.

I přes veškerou snahu ale cestovatele někdy postihnou střevní problémy. V Gruzii lze dostat hodně léků bez předpisu, případně za zcela jiné ceny než u nás (např. černé uhlí – čiorny ugol). Vždy se ale hodí mít s sebou náš Endiaron (v Gruzii jako Enterol). V případech nouze je pak ještě třeba Ercefuryl, Loperamid aj.

DOPRAVA

DO GRUZIE

Nejrychlejší je do Gruzie cestovat letecky, nejzajímavější autem. Cesta přes Turecko ale trvá několik dní. Lze využít jak klasických leteckých společností – Turkish Airlines, Lufthansa, LOT, tak nízkonákladového Pegasu, nebo z polských Katovic či Budapešti létajícího Wizz Airu (pozor, zde se dost platí za zavazadla). Nově otevřela letní přímé lety z Prahy do Tbilisi gruzínská společnost Georgian Wings. Přímé lety měli svého času i poměrně specifictí Georgian Airways, kteří nyní létají např. z Vídně.

K letům do Kutaisi dlužno připočítat ještě čas a peníze na cestu k odletové destinaci. Společnosti Omnibus a Georgian Bus ale přistavují ke každému

letu pohodlný autobus a cesta do Tbilisi je komfortní, se zastávkou na občerstvení a s výhledy do kraje.

PO TBILISI

Pro dopravu z letiště lze v denních hodinách použít autobus <https://www.tbilisiairport.com/en-EN/bus/page/bus>, v nočních hodinách a pro lidi, kteří nechťejí putovat s kufry pěšky od zastávky, je nejlepší aplikace Bolt na taxíky. Taxi stojí na letišti, je třeba si jen zapamatovat typ vozu a číslo, neb jich je tam hodně. Ale na letišti je zdarma wifi, takže je možné si taxi objednat i bez místní SIM karty. Ceny taxíkem z letiště a na letiště se různí dle denní doby. Slušná je za 30–50 lari.

Doprava po Tbilisi není složitá. Lze použít s klidem Google Maps, najít si spoj a stanici. V autobusech se platí plastovými kartičkami, které se kupují třeba při vstupu do metra a pak nabíjejí v automatech, ale můžete platit i přiložením platební karty ke čtečce. Kartička je na zálohu 2 lari. Pokud budete chtít na konci pobytu vrátit zálohu 2 lari, schovejte si účtenku. Bez ní zálohu nevydají.

Jízda v metru je za 50 tetri, v autobuse za 60 a v maršrutce za 80 tetri bez ohledu na počet zastávek či délku cesty. V maršrutkách se platí většinou při výstupu, ale můžete platit i při nástupu. Některé zastávky hlásí i anglicky, což je milá změna proti době, kdy všechny nápisy byly jen gruzínsky a nehlásilo se nic. Ovšem na pravidlo „nejdřív se vystupuje, potom nastupuje“ lze ve všech postsovětských republikách zapomenout.

V Tbilisi jezdí jednak velké autobusy, které mají často přednostní pruhy. Na stanicích se na rozdíl od nás dozvíte, kdy ten který autobus přibližně přijede – fungují zde elektronické tabule s výpisem příjíždějících linek v gruzínském písmu i v latině.

Dalším možným způsobem dopravy jsou maršrutky. To jsou mikrobusesy, které v podstatě stavějí na mávnutí. Používají se na dopravu po celé Gruzii. Ve městě už naštěstí stavějí na vymezených zastávkách. Dřív tomu tak nebylo, což způsobovalo dost problémů. Gruzíni jsou totiž hrdý národ, jedna paní